

ประกาศ

การรับข้อเสนอโครงการวิจัย ประจำปี 2559 ครั้งที่ 1

สำนักงานประสานงานชุดโครงการ

“งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย”

สถาบันคลังสมองของชาติ (สคช.)

โดยการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

1. เหตุผลและความจำเป็น

ภาคการเกษตรของไทยกำลังได้รับแรงกดดันทั้งจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว จากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และจากภัยแล้งอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก นำไปสู่ผลกระทบต่อรายได้และเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรในวงกว้างตามมา อีกทั้งในหลายภาคส่วนของการเกษตรได้พบถึงการขาดแคลนแรงงาน การเข้าสู่ภาวะสูงวัยของเกษตรกร รวมถึงภาวะหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรได้ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นไป อันนำมาซึ่งปัญหาและผลกระทบต่อกิจกรรมการผลิตในไร่นาและของครัวเรือนเกษตรกร และอาจลุกลามขยายตัวไปสู่ประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่นๆ เช่น การสูญเสียที่ดินทำกิน การอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง เป็นต้น รวมถึงการสร้างแรงกดดันด้านอื่นๆ ตามมา

แม้ว่ารัฐบาลในปัจจุบัน จะมีแนวนโยบายให้การสนับสนุนเกษตรกรขนาดเล็กและเกษตรกรที่ทำการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไปสู่การทำเกษตรผสมผสาน หรือจากการผลิตสินค้าที่มีแนวโน้มของอุปทานในตลาดมากเกินไป หรือสินค้าเกษตรที่มีต้นทุนการผลิตสูงและแข่งขันไม่ได้ไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรชนิดอื่นที่ให้ผลตอบแทนต่อพื้นที่ในระดับที่เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงสินค้าเกษตรที่มีอุปทานส่วนเกินในตลาดจำกัดหรือผลิตได้ไม่เพียงพอกับความจำเป็นเพื่อการนำไปใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูป ทั้งนี้ได้ให้การสนับสนุนแนวทางการจัดการโซนนิ่ง การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กของหมู่บ้าน สนับสนุนให้เกษตรกรได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็ง ตลอดจนการจัดรวมพื้นที่การผลิตเข้าด้วยกันให้เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ (land consolidation) ทั้งในรูปของสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน หรือในรูปของธุรกิจฟาร์มเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด อีกทั้งเหมาะสมต่อการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรมาสนับสนุนทดแทนแรงงานจ้างที่ขาดแคลน ตลอดจนการพัฒนาผูกโยงโซ่อุปทานจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ การหากลไกในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน โดยการใช้นวัตกรรมสนับสนุนสร้างเสริมในห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่า สร้างความจำเพาะในสินค้าที่เกษตรการผลิต (niche product) และรวมถึงการสนับสนุนการลงทุนวิจัยและการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนไปสู่แนวทางของความจำเป็นในสินค้าและบริการทางการเกษตรที่จะมีการพัฒนาขึ้น

แต่ได้มีผู้สะท้อนความเห็นว่าคุณภาพของปัญหาที่เกษตรกรต้องเผชิญในปัจจุบันนี้มีมาก ทั้งจากปัจจัยด้านความเสี่ยง ที่เกิดขึ้นในระบบการผลิต ความเสี่ยงด้านความผันผวนของราคา ตลอดจนการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ของเกษตรกร การขาดความรู้ในการจัดการธุรกิจฟาร์ม ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่การสร้างรายได้จากกิจกรรมการผลิตในไร่นากลับมีจำกัด ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนไม่คุ้มกับการลงทุนการผลิต อีกทั้งยังเป็นที่วิตกกังวลถึงการปรับตัวของเกษตรกรขนาดเล็ก ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มใหญ่ของประเทศ เกษตรกรเหล่านี้จะก้าวไม่ทันกับความเป็นพลวัตทางการค้าและรูปแบบของการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป ภายใต้นโยบายของการค้าเสรี ดังจะเห็นได้ว่าการผลิตสินค้าของเกษตรกรในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เข้าสู่สถานการณ์ที่แข่งขันไม่ได้ เกษตรกรขาดการคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐาน สินค้าที่ผลิตได้มีลักษณะเป็นสินค้าคละมีต้นทุนการผลิตสูงและแข่งขันทางด้านราคาไม่ได้ อีกทั้งการมีจำกัดของทรัพยากรในครัวเรือน อันได้แก่ เงินทุน ที่ดิน แรงงาน และการขาดทักษะในการจัดการไร่นา ส่งผลให้

เกษตรกรในกลุ่มนี้ไม่สามารถพึ่งพาการผลิตจากภาคเกษตรเป็นแหล่งรายได้หลักให้กับครัวเรือนได้ อีกต่อไป และในอนาคตข้างหน้าเกษตรกรรายย่อยที่กล่าวถึงนี้จะไม่สามารถดำรงอาชีพการเกษตรให้เกิดความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความเข้าใจและตอบโจทย์เชิงนโยบายต่อข้อประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น นับได้ว่ามีความสำคัญ อันจะเป็นข้อมูลให้สังคมได้เรียนรู้ สำนักงานประสานงานชุดโครงการ “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” สถาบันคลังสมองของชาติ (สคช.) โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงประกาศเชิญชวนนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านเศรษฐกิจการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยเสนอต่อสำนักประสานงานฯ โดยมีกรอบของโจทย์วิจัยดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาวิเคราะห์มาตรการเชิงนโยบาย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการจัดการ /พัฒนาแนวทาง และเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรขนาดเล็กให้มีความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพทางการเกษตร

เป้าหมาย: เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อันนำไปสู่การตอบโจทย์เชิงนโยบายด้านประสิทธิภาพ ศักยภาพ หรือการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะกับการผลิตหรือการค้าพืชและสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

(2) การศึกษาเพื่อพัฒนากลไกในระบบการตลาดหรือการค้าสินค้าเกษตร การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ห่วงโซ่คุณค่า หรือการจัดการในตลาดปัจจัยการผลิตเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและหรือ การสร้างข้อความรู้เกี่ยวกับกลไกและผลกระทบเชิงนโยบายของภาครัฐ

เป้าหมาย: เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการตลาดหรือการค้าของสินค้าเกษตรที่สำคัญ ช่องทางการตลาด การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรหรือธุรกิจการค้าสินค้าเกษตรจากต้นน้ำสู่ปลายน้ำ ต้นทุนทางการตลาด กลไกในการกำหนดราคาสินค้าเกษตร อำนาจทางการตลาด ตลาดข้อตกลง ตลอดจนมิติของปัญหาที่นำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในระบบการตลาดสินค้าเกษตร และรวมถึงการเกษตรภายใต้ระบบพันธสัญญา เป็นต้น

(3) การศึกษาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่วิธีการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรฐานราก ในภาคการเกษตร และรวมถึงการเกษตรบนพื้นที่สูง ตลอดจนการสร้างควมมั่นคงทางอาหารของชุมชน

เป้าหมาย: เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในมิติต่างๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้และการเข้าถึงทรัพยากรการเกษตร เกิดความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรฐานราก เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ เป็นต้น การพึ่งพิงทรัพยากรเชิงอนุรักษ์ในประเด็นเชิงมิติต่างๆ เช่น มิติของการจัดการ มิติของการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ มิติเรื่องความมั่นคงทางอาหารในบริบทของชุมชน มิติของความไม่เป็นธรรมในการใช้ทรัพยากรในภาคการเกษตร เป็นต้น

- (4) การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการจัดการเชิงนโยบายด้านความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และความผันผวนของราคา ตลอดจนผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนของราคาต่อการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรรายย่อย

เป้าหมาย: เพื่อสร้างความรู้ให้สังคมได้ตระหนักถึงความเสี่ยงในระบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตร ลักษณะของผลกระทบและภาวะการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น มาตรการหรือเครื่องมือในการจัดการเพื่อป้องกันความเสี่ยง เป็นต้น รวมถึงมาตรการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (5) การศึกษาวิเคราะห์ สถานภาพด้านผลิตภาพของแรงงานในภาคการเกษตร (หรือในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ) ตลาดแรงงาน การเคลื่อนย้ายแรงงาน อุปสงค์และอุปทานของแรงงานเกษตร ตลอดจนภาวะของการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน และรวมถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือในระดับพื้นที่

เป้าหมาย: เพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้ถึงสถานภาพการใช้และความต้องการแรงงานในภาคการเกษตร การเป็นพลวัตของตลาดแรงงาน การปรับตัวของภาคการเกษตรต่อสถานการณ์การขาดแคลนอุปทานแรงงาน และการปรับตัวของค่าจ้างแรงงาน ลักษณะของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประสิทธิภาพในการผลิตเนื่องจากความมีจำกัดของอุปทานแรงงาน ตลอดจนการใช้แรงงานทดแทน การใช้เครื่องจักรกลการเกษตรมาทดแทน ทั้งในภาคการผลิตและการแปรรูป รวมถึงข้อปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านแรงงาน ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค หรือในระดับพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

2. ลักษณะของข้อเสนอโครงการวิจัย

- 2.1 เป็นงานวิจัยประยุกต์ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้หรือเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีบริบทที่ชัดเจน
- 2.2 มีกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้
- 2.3 ผลการศึกษาสามารถตอบโจทย์วิจัยในเชิงนโยบายในระดับหน่วยงาน ภูมิภาค สาขา และ/หรือระดับประเทศ
- 2.4 มีการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่

3. ระยะเวลาดำเนินการวิจัยไม่เกิน 1 ปี

4. เงินทุนการวิจัย

- 4.1 งบประมาณที่จะได้รับเป็นไปตามกิจกรรมการวิจัย
- 4.2 การพิจารณาให้ทุนวิจัยขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและ สกว.

5. การเสนอโครงการและกำหนดการ

5.1 แนวทางเขียนข้อเสนอโครงการ

ข้อเสนอโครงการฉบับสมบูรณ์ควรประกอบด้วยหัวข้อ และระบุรายละเอียด ดังตัวอย่างใน “แบบโครงร่างข้อเสนอโครงการวิจัย” ดังในภาคผนวก ก

5.2 กำหนดรับข้อเสนอโครงการ

ผู้สนใจสามารถส่งข้อเสนอโครงการวิจัย (proposal) ตามแบบฟอร์มส่วนที่ 1 และ 2 จำนวน 3 ชุด พร้อมข้อมูลที่บรรจุใน CD 1 ชุด มายัง

รศ.สมพร อิศวิลานนท์

นักวิชาการอาวุโส

สำนักงานประสานงานชุดโครงการ “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย”

สถาบันคลังสมองของชาติ ชั้น 22B อาคารมหานครบิซซิม เลขที่ 539/2 ถนนศรีอยุธยา

เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

ภายในวันที่ 30 เมษายน 2559

5.3 ขั้นตอนการคัดเลือก

ขั้นที่ 1 ทางสำนักประสานงานฯ จะจัดตั้งคณะกรรมการคัดเลือกข้อเสนอโครงการ ที่ตรงตามโจทย์วิจัยที่ประกาศไว้ข้างต้น

(หากข้อเสนอโครงการวิจัยไม่ตรงตามโจทย์วิจัยที่ประกาศไว้ ทางสำนักประสานงานฯ จะจัดส่งข้อเสนอโครงการฯคืนให้ผู้เสนอทางไปรษณีย์)

ขั้นที่ 2 ทางสำนักประสานงานฯ จะนำส่งข้อเสนอโครงการที่ผ่านการคัดเลือกจาก ขั้นที่ 1 แก่ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในงานวิจัยสาขานั้น เพื่อพิจารณา ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอให้นักวิจัยปรับปรุง

(หากคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิมีมติเห็นควรจัดส่งข้อเสนอแนะให้นักวิจัยปรับปรุง)

ขั้นที่ 3 ทางสำนักประสานงานฯ จะนำส่งข้อเสนอโครงการที่ผ่านการคัดเลือกจาก ข้อที่ 2 แก่ สกว. เพื่อพิจารณาให้ทุนวิจัย ทั้งนี้ การอนุมัติสนับสนุนให้ทุนวิจัย รวมถึงงบประมาณที่จะได้รับจะขึ้นอยู่กับดุลพินิจและระเบียบของ สกว. เป็นสำคัญ

ทั้งนี้ ขั้นตอนดังกล่าวอาจใช้ระยะเวลาในการพิจารณา 1-2 เดือน นับจากวันที่สิ้นสุดการรับข้อเสนอโครงการวิจัย โดยสำนักประสานงานฯ จะแจ้งผลการพิจารณาไปทางอีเมลล์และไปรษณีย์

รายละเอียดเพิ่มเติมสอบถามได้ที่

ดร.ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์ โทรศัพท์ 02640-0461 ต่อ 114

E-mail: piyatat@knit.or.th

ประกาศวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2559